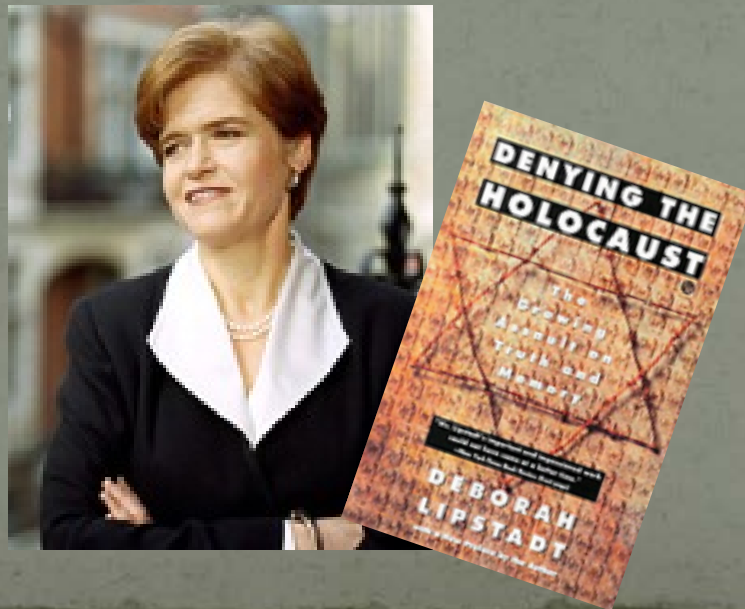

- Στο βιβλίο της η Deborah Lipstadt με τίτλο *Denying the Holocaust. The Growing Assault on Truth and Memory*, η αμερικανίδα ιστορικός βάλλει ευθέως εναντίον της επιστημονικής εγκυρότητας του Irving κατηγορώντας τον ως αρνητή του Ολοκαυτώματος και αποδίδοντάς του τη μομφή ότι και διαστρέβλωσε τεχνηέντως τις πρωτογενείς ιστορικές πηγές και χειρίστηκε με επιλεκτικό τρόπο το διαθέσιμο ιστορικό υλικό.

- Γενικότερα η Lipstadt υποστήριξε ότι αφενός **μεν η πολιτική ορθότητα**, που χαρακτηρίζει την αμερικανική κοινωνία, σε συνδυασμό με **την κεντρική σημασία που έχει η αξία της ελευθερίας και του διαλόγου**, αφετέρου δε ο **διανοητικός συρμός του αποδομισμού και της σχετικοκρατίας**, που δέσποσαν στην αμερικανική διανοητική σκηνή τις τελευταίες δεκαετίες, λειτούργησαν σαν δούρειοι ίπποι για την άλωση της δημόσιας σφαίρας από τα αναθεωρητικά εγχειρήματα.
- Τα εγχειρήματα αυτά:
 1. Αμφισβήτησαν την κοινωνική λειτουργία της ιστορικής επιστήμης
 2. Στράφηκαν εμμέσως πλην σαφώς εναντίον της ίδιας της δυτικής ορθολογικής παράδοσης.

Η αναμέτρηση με το τραυματικό και επίμαχο ιστορικό παρελθόν της Ευρώπης

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος εξακολουθεί να εγείρει πάθη και συγκρούσεις στις ευρωπαϊκές κοινωνίες

Αυξανόμενη τάση διεκδίκησης οικονομικών αποζημιώσεων

Αφετηρία: Δίκη του Eichmann στην Ιερουσαλήμ το 1961

Δικαστικές υποθέσεις στα δικαστήρια της Γαλλίας, της Γερμανίας και της Ολλανδίας

Τάση ποινικοποίησης απόψεων και αποκαλύψεων

Αφορά κυρίως ιστορικούς και επαγγελματίες ερευνητές

Προέρχεται από ομάδες πίεσης (κοινότητες μνήμης, βετεράνοι κτλ) τα συμφέροντα και η δημόσια θέση των οποίων θίγεται

Η αναμέτρηση με το τραυματικό και επίμαχο ιστορικό παρελθόν της Ευρώπης

- **Peter Carrier:** Η μνήμη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ενώνει και διαιρεί ταυτόχρονα τους λαούς των χωρών που συμμετείχαν στην ανθρωποθυσία όχι μόνο γιατί η εχθρότητα ανακλάται στη μνήμη αλλά και γιατί βίωσαν διαφορετικές εμπειρίες που προκάλεσε το ίδιο γεγονός με διαφορετικό τρόπο.

Υπονόμευση της απόπειρας ομογενοποίησης και κανονικοποίησης των τραυματικών μνημών του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου σε ενιαίο αφήγημα για την Ευρώπη

- **Henry Rousso:** Η αναζωπύρωση της μνήμης του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου υπάγεται σε δύο δυναμικές ανάκλησης του παρελθόντος:

→ Στη διεθνοποίηση – οικουμενικοποίηση της τραυματικής μνήμης.

→ Στην καλπάζουσα ποινικοποίηση για αναδρομική δικαιοσύνη και ικανοποίηση του δημοσίου αισθήματος. Η εκπλήρωση ενός τέτοιου αιτήματος προβλέπει:

1. Την τιμωρία των θυτών (δίκες Barbie, Touvier κτλ)
2. Την ηθική αποκατάσταση των θυμάτων
3. Την καταβολή επανορθώσεων και αποζημιώσεων
4. Τις απολογίες κρατών ή θεσμών (Chirac 1995, Καθολική Εκκλησία 1998 κτλ)

Επανόρθωση στην Ιστορία

- **Ρόλος της Ιστορίας σήμερα:** Δεν είναι αυτός του «δικαστηρίου του κόσμου», είναι αυτός του υπέρτατου κριτή της ανθρώπινης δικαιοσύνης.
- **20^{ος} αιώνας:** Δεν επιζητείται πλέον μονοδιάστατα η τιμωρία όσων καταπάτησαν τα απαράγραπτα ανθρώπινα δικαιώματα, ούτε η συμφιλίωση των αντιπάλων (κρατών, εθνοτήτων κτλ.). Η ιστορική δικαιοσύνη σχετίζεται σήμερα με την ιδέα της επανόρθωσης-αποκατάστασης των αδικιών του παρελθόντος.

Μορφές της ιστορικής επανόρθωσης κατά τον Garapon

1. **Η μορφή της συμβολικής επανόρθωσης:** Η δημόσια αναγνώριση σε συνδυασμό με το αίσθημα της ενοχής του θύτη πρέπει να μεταμορφωθούν σε έμπρακτη μεταμέλεια και αίτηση συγγνώμης προς το θύμα.
2. **Η μορφή της πολιτικής επανόρθωσης:** Εργαλείο της οποίας είναι η αναγνώριση «θετικών διακρίσεων» και αντισταθμιστικών δικαιωμάτων στην ομάδα-θύμα.
3. **Η μορφή της οικονομικής επανόρθωσης:** Με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την καταβολή αποζημιώσεων σε Εβραίους που οι περιουσίες τους λεηλατήθηκαν από τους Ναζί και κατατέθηκαν σε χρυσό στις ελβετικές τράπεζες.

Τάσεις του σήμερα

Δεν δεσπόζουν πια στις πολιτικές μνήμης των ευρωπαϊκών κρατών οι πολιτικές επιλεκτικής αποσιώπησης και απο-ενοχοποιητικής λήθης

Διαμορφώνεται από την ίδια την κοινωνία των πολιτών, τις κοινότητες μνήμης και τις διωχθείσες ομάδες, ένα κίνημα αναμέτρησης με το παρελθόν και συμβολικής επανόρθωσης των ιστορικών αδικιών

Πολιτικές μνήμης των κρατών

- Από την μια πλευρά βρίσκεται η επιλεκτική από-ενοχοποιητική λήθη.
- Από την άλλη η οικουμενικοποίηση της «εμπειρίας του Άουσβιτς» και η αναγωγή της πολλαπλής και τραυματικής του μνήμης σε ιδρυτικό γεγονός μιας μεταπολεμικής ευρωπαϊκής ταυτότητας και ιστορικής συνείδησης όσο και σε μετωνυμία της ίδιας της παθογένειας της νεωτερικότητας.

Η μετωνυμική σύνδεση αυτή διευκολύνεται όλο και περισσότερο από:

Την ψηφιοποίηση και ηλεκτρονική διακίνηση στο Διαδίκτυο αρχειακών δεδομένων

Τη διαρκή αναπαραγωγή και θέασή τους

- 1) Δημιουργεί ένα αίσθημα «οδύνης εξ αποστάσεως»
- 2) Εθίζει σε μια στάση υπερβολικής ταύτισης με τα θύματα
- 3) Μπορεί να εκτραπεί σε «πορνογραφία του τρόμου», δηλαδή σε σαδομαζοχιστικό εθισμό

Η μετωνυμική λειτουργία του Ολοκαυτώματος

Συνδέεται με τον

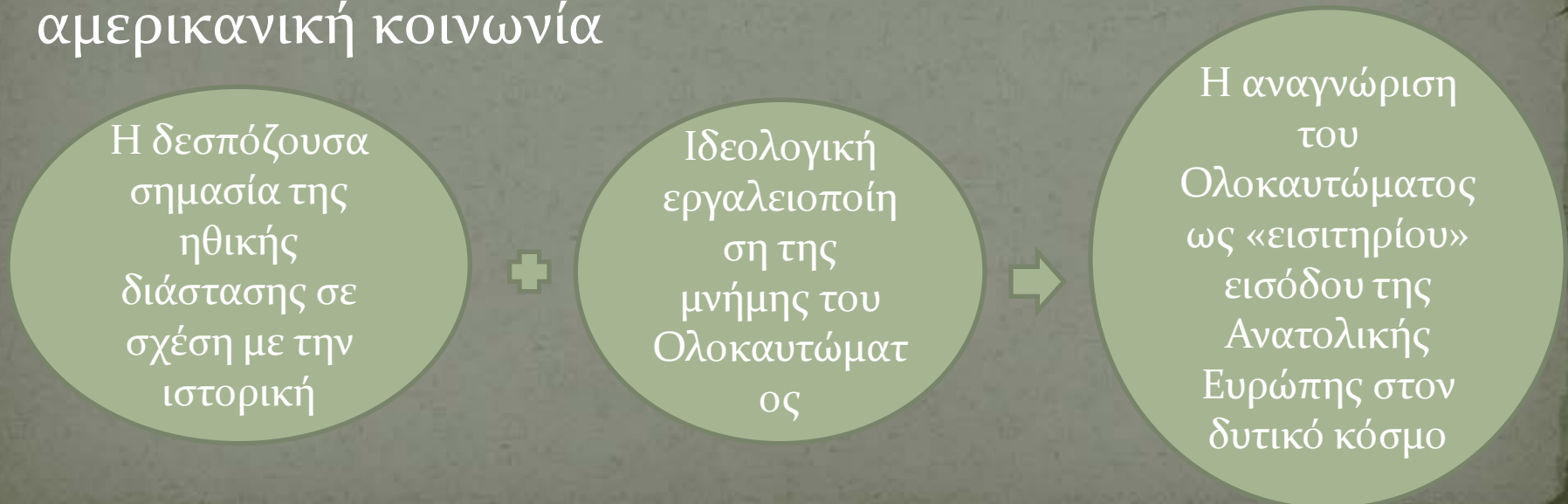
- Μοραλιστικό
- Ιδεαλιστικό
- Ηρωικό
- Ατομοκεντρικό
- Καθολικευτικό

τρόπο με τον οποίο το γεγονός αυτό ενσωματώθηκε στο αμερικανικό πολιτισμικό σύστημα και στην φιλελεύθερη πολιτική κουλτούρα ώστε να μπορέσει να συναντήσει τις αρμόζουσες νοητικές υποδοχές στο έθος και την κοσμοθεωρία του αμερικανικού λαού.

Οδηγεί :

- Στη γενικευμένη και ρουτινοποιημένη χρήση του όρου
- Στην υφαρπαγή της ιδιαίτερης ιστορικότητάς του

Με τον τρόπο αυτό υπερθεματίζεται μια κουλτούρα θυματοποίησης με πυρήνα τη **λατρεία του επιζώντα μάρτυρα** που αποκτά ανάγλυφα χαρακτηριστικά στην αμερικανική κοινωνία

Γερμανία και η διττή διαχείριση της τραυματικής μνήμης

Συγκάλυψη, ομαλοποίηση,
κατευνασμός και επιλεκτική
αποσιώπηση:

Σκοπός η αδρανοποίηση του
βαρύτατου συναισθηματικού
φορτίου του πρόσφατου
παρελθόντος. Κεντρική
σημασία αποκτούν η
ενδυνάμωση της κοινωνικής
συνοχής και η ενίσχυση της
αυτοεικόνας του έθνους.

Ενδελεχής διερεύνηση,
καταλογισμός ευθυνών,
δημόσια μεταμέλεια και
διαρκής υπενθύμιση του
συλλογικού εξιλασμού:

Σκοπός το παρελθόν να
πάψει να στοιχειώνει το
παρόν και να υπονομεύει το
μέλλον του έθνους.

Προς μια θεωρία του Ολοκαυτώματος

- **Eaglestone**: Η τερατώδης και αδιανόητη ιστορική ιδιαιτερότητα του Ολοκαυτώματος αφ' εαυτής διασπά κάθε υπάρχοντα κώδικα εγγραφής και σημασιοδότησης, θέτοντας στο επίκεντρο του προβληματισμού το ζήτημα της αυθεντικότητας, του δυνατού της αναπαράστασης, της κατανόησης και της ερμηνείας.
- «Υφίσταται μια ακατάλυτη διαλεκτική σχέση μεταξύ του τρόπου με τον οποίο σε ισχύ πολιτισμικοί και διανοητικοί λόγοι μορφοποιούν το Ολοκαύτωμα και του τρόπου που το ίδιο το Ολοκαύτωμα μορφοποιεί τους παραπάνω λόγους».
- Το παραπάνω γεγονός καθιστά πάντα επίκαιρη την αναζήτηση νέων εργαλείων για την αφήγηση και την αποτύπωση αυτού που συνιστά το όλον του Ολοκαυτώματος.

Σε τι συνίσταται μια «Θεωρία του Ολοκαυτώματος»

1. Διερεύνηση τρόπων με τους οποίους σκεπτόμαστε όχι μόνο τα γεγονότα που παραπέμπουν στο Ολοκαύτωμα αλλά και τη μορφή, την αιτιώδη συνάφεια και τον διανοητικό οπλισμό που υπόκεινται σε αυτή τη σκέψη.
2. Θεωρητικός προβληματισμός που έχει αναπτυχθεί όπως επίσης οι διαμάχες, οι συγκλίσεις και οι αποκλίσεις που έχουν εμφανιστεί στο διεπιστημονικό αυτό πεδίο, στο οποίο παρεμβαίνουν, εκτός από την ιστοριογραφία, οι πολιτικές επιστήμες, η πολιτική και η ηθική φιλοσοφία, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία και άλλοι κλάδοι.

Επίπεδα σύνθεσης της θεωρίας του Ολοκαυτώματος

1. Το επίπεδο των ίδιων των μαρτυριών: Ο Eagleton παραθέτει υπό μορφή κανονιστικής συνηγορίας την άποψη του Emmanuel Levinas ότι «οι κραυγές των θυμάτων είναι ανεξίτηλες και αντηχούν και θα αντηχούν στο διηνεκές. Οπότε αυτό που χρειαζόμαστε είναι να βρούμε τρόπους να αφουγκραστούμε τη σκέψη και το βίωμα που εμπεριέχουν».
2. Το επίπεδο του στοχασμού και του αναστοχασμού για το ιστορικό γεγονός, τη μεταβαλλόμενη σημασία του, τις ποικίλες προσλήψεις του, την ίδια τη δυνατότητα και την ιστορία της επιστημονικής προσπελασιμότητάς του, τις φιλοσοφικές και γνωσιολογικές προϋποθέσεις της ανασυγκρότησης της μνήμης, την υλική ενσάρκωσή του στα διάφορα τεχνουργήματα που το θεματοποιούν.

3. Το τρίτο επίπεδο θεωρίας του Ολοκαυτώματος αφορά τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο το γνωστικό πεδίο μετασχηματίζεται ή θέτει σε διερώτηση τη χρήση της θεωρίας.

4. Το τέταρτο επίπεδο θεωρίας του Ολοκαυτώματος αρθρώνεται από την επίδραση που ασκούν οι εξελίξεις στο δυναμικά εξελισσόμενο πεδίο της ακαδημαϊκής ιστοριογραφίας του Ολοκαυτώματος.

5. Τέλος, κατά τον Eagleton, υπάρχει και ένα πέμπτο επίπεδο θεωρητικού στοχασμού και αναστοχασμού για το Ολοκαύτωμα, στο οποίο δεσπόζουσα θέση καταλαμβάνει η φιλοσοφία, με emblematicότερη περίπτωση αυτή του Theodor Adorno.

Τα «κύματα» του θεωρητικού στοχασμού για το Ολοκαύτωμα

1. Το **πρώτο κύμα**: Περιλαμβάνει αποσπασματικές και διεσπαρμένες ανά τον κόσμο προσεγγίσεις.
2. Το **δεύτερο κύμα**: Ξεκινά από την πρόοδο στη συλλογή μαρτυριών επιζησάντων στη δεκαετία του 1970, που συνετέλεσε στην καλλιέργεια και την αναβάθμιση του συναφούς θεωρητικού προβληματισμού.
3. Το **τρίτο κύμα**: Κύμα κριτικής αναμέτρησης με το Ολοκαύτωμα που αναδύθηκε, κατά τον Eaglestone, από το βιβλίο του James Young, *Writing and Rewriting the Holocaust*.

4. Το τέταρτο κύμα: Συνδέεται οργανικά με τη μεταμοντέρνα σκέψη και δευτερευόντως με τις Μετα-αποικιακές σπουδές. Σημεία αναφοράς αυτής της φάσης θεωρητικού και μορφολογικού – μορφοπλαστικού προβληματισμού αποτελούν τα βιβλία:

- Peter Berger, *After the End*
- Michael Rothberg, *Traumatic Realism*
- Amy Hungerford, *The Holocaust of Texts*
- Anne Whitehead, *Trauma Fiction*
- Rachel Falconer, *Hell in Contemporary Literature*

Το ειδοποιό γνώρισμα αυτών των προσεγγίσεων συνίσταται στην υπέρβαση της επικέντρωσης στο Ολοκαύτωμα, καθώς αυτό μετεξελίσσεται σε οικουμενικό βιο-εξουσιαστικό παράδειγμα.

Αυτή η «αχίλλειος πτέρνα» μπορεί ασφαλώς να ξεπεραστεί εάν συνυπολογιστούν:

1. Η έστω και περιορισμένη ύπαρξη γραπτών τεκμηρίων που αφορούν την παραγωγή και αποθήκευση του θανατηφόρου αερίου Zyklon-B ή του μονοξειδίου του άνθρακα ή την προμήθεια υλικών κατασκευής των θαλάμων αερίων και των κρεματορίων.
2. Τα ίχνη του Zyklon-B στους τοίχους των θαλάμων αερίων και των κρεματορίων.
3. Οι προφορικές και γραπτές μαρτυρίες των διαφυγόντων, τα σκίτσα που βρέθηκαν στο στρατόπεδο Birkenau, η συστηματική καταγραφή της μνήμης των επιζησάντων, η στρατοπεδική λογοτεχνία, τα ημερολόγια των Sonderkommando, οι εκμυστηρεύσεις και οι φωτογραφίες των γερμανών φρουρών και αξιωματούχων.

4. Οι φωτογραφίες χώρων, ανθρώπων και σορών που αποτεφρώνονταν, οι οποίες είτε τραβήχτηκαν μυστικά στο Άουσβιτς από Sonderkommando, είτε αποτελούσαν μέρος αφενός μεν της γραφειοκρατικής διεκπεραίωσης της εξόντωσης από τους ναζιστές αξιωματούχους, αφετέρου δε οργανικό στοιχείο της εθνικοσοσιαλιστικής προπαγάνδας.

5. Οι αεροφωτογραφίες των στρατοπεδικών χώρων.

6. Τα υφιστάμενα ερείπια των ανατιναγμένων από τους Ναζί ή κατεστραμμένων από πυρκαγιά στρατοπεδικών χώρων.

7. Οι αποθήκες με τις εξαιρετικά μεγάλες ποσότητες αντικειμένων που ανήκαν στα θύματα.